

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมฤทธิ์ผลในการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์กรรมกระบือปลัก ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกษตรกรในกลุ่มน้ำสงคราม จังหวัดนครพนม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) รวบรวมองค์ความรู้และถอดบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์กรรมกระบือปลักของเกษตรกร 2) ศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร การจัดการฟาร์ม การคัดเลือกกระบือพ่อแม่พันธุ์ และทัศนคติของเกษตรกรแต่ละรายที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความสัมฤทธิ์ผลในการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์กรรมกระบือปลักของเกษตรกร แบ่งกลุ่มเก็บข้อมูลวิจัย ในเขตพื้นที่กลุ่มน้ำสงครามทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอศรีสงคราม ท่าอุเทน และนาหว้า เก็บข้อมูลอำเภอละ 3 ตำบล รวม 9 ตำบล ประชากรที่ใช้ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงกระบือ 9 ตำบลๆ ละ 30 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 270 ตัวอย่าง 2) เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัดนครพนม ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์กรรมกระบือในเขตกลุ่มน้ำสงคราม จำนวน 25 ตัวอย่าง และ 3) เกษตรกรที่เลี้ยงกระบือประกวด กระบือสวยงาม จำนวน 75 ตัวอย่าง แบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามที่สัมพันธ์กับพื้นฐานของเกษตรกร ฝูงกระบือ การจัดการฟาร์ม การตัดสินใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงกระบือ ถูกนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรแต่ละราย และถูกนำมาใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมฤทธิ์ผลในการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์กรรมกระบือปลักของเกษตรกร ด้วยวิธีการทดสอบไคสแควร์ ถูกนำมาใช้ทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ระหว่างกลุ่มฟาร์มในประชากรที่ศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงกระบือในกลุ่มน้ำสงครามส่วนใหญ่ (79.72%) เลี้ยงกระบือเพื่อสร้างผลผลิตและใช้แรงงานในการเกษตร ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงกระบือประกวด กระบือสวยงามมีเพียง 20.27% เท่านั้น เกษตรกรทั้งสองกลุ่มฟาร์มมีประสบการณ์ และจำนวนกระบือที่เลี้ยงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่จดบันทึกข้อมูลฟาร์ม (87.57%) ไม่มีการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์กระบือ (59.73%) อย่างไรก็ตาม กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือสวยงามมีทัศนคติในการคัดเลือกกระบือให้มีขนาดรูปร่างที่ใหญ่ขึ้น และมีความสวยงามตรงตามอัตลักษณ์ของกระบือไทย อย่างไรก็ตาม แหล่งข้อมูลข่าวสาร การจดบันทึกข้อมูลฟาร์ม วัตถุประสงค์ในการเลี้ยง รูปแบบการเลี้ยง พื้นที่ ชนิดอาหารหยาบ วิธีการผสมพันธุ์กระบือเพศเมีย การใช้พ่อแม่พันธุ์กระบือ ข้อมูลในการพิจารณาคัดเลือกกระบือสาวทดแทน และอายุเมื่อผสมพันธุ์ครั้งแรกของกระบือสาว มีความสัมพันธ์กับความสัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาพันธุ์กรรมกระบือในฟาร์มของเกษตรกร ($P < 0.01$) ยกเว้น ระดับการศึกษา และชนิดของแรงงานในการเลี้ยงกระบือ ไม่มีความสัมพันธ์กับความสัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาพันธุ์กรรมกระบือในฟาร์มของเกษตรกร ($P > 0.05$) ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตกระบือและการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และโอกาสในการพิจารณาคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์กระบือของเกษตรกร

คำสำคัญ : การอนุรักษ์ พันธุ์กรรม กระบือปลัก ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

The Study on factors affecting the achievement in conservation and genetic develop swamp buffalo for knowledge local wisdom of farmers in songkhram wet land, Nakhon Phanom Province. The study objectives were: 1) knowledge collection and summarized lesson learn in conservation and development genetic swamp buffalo of farmers 2) The study on farmer's backgrounds, buffalo herd, farm management, decision making, and their opinion on buffalo farming from individual farmers for study factors affecting genetic the achievement in conservation and development genetic swamp buffalo.

Segmentation research data in sub district in Songkhram wet land area 3 district has Si Songkhram district, Tha uthen district and Na Wa district. The collected data 3 districts and total 9 districts. The population samples is split among 3 groups. 1) The farmers who raise buffalo 9 districts of 30 samples, a total of 270 sample, 2) Nakhon Phanom livestock officers, district livestock, local leaders, philosophers and all stakeholders in conservation and development genetic swamp buffalo in songkhram wet land of 25 sample and 3) Farmers in Nakhon Phanom an buffalos contest and buffalo award champion of 75 sample. Questionnaires, which had questions related to farmer's backgrounds, buffalo herd, farm management, decision making, and their opinion on buffalo farming were used to gather information from individual farmers and then they were used to study factors affecting genetic the achievement in conservation and development genetic swamp buffalo. Chi-Square test were used to test association of the studied factors between farm groups. In the study population.

The results revealed that farmers who raise animals in songkhram wet land, most farmers (79.72%) buffalo productivity and agricultural workers. but farmers in Nakhon Phanom an buffalos contest and buffalo award champion, only 20.27% of farmers, farmers in these 2 types of farms had experience and number of buffalo was significant differences ($P < 0.05$). most farmers do not record information farms (87.57%) were not sire and dams selection (59.73%). However, the farmers with attitude for sire and dam selection of buffalo for identity Thailand buffalo. However, source of information for buffalo production, record keeping, objective for buffalo production, buffalo production system, size of farm, type of roughage, mating systems, sire selection, data for replacement dams selection and age at first mating related to the achievement in conservation and genetic develop swamp buffalo ($P < 0.01$) expected for education background and type of employees for buffalo production ($P > 0.05$). This information implied the need of increasing efficiency of buffalo production, and also improvement of knowledge, understanding, and chance in sire selection of the farmers.

Keywords : Conservation, Genetic, Swamp buffalo, Knowledge local wisdom